

Verborgen schatten: het depot van de ING

Woody van Amen, *Black Diamond*, in de bedrijfsrestaurant van het ING hoofdkantoor in Amsterdam, foto Annelies Koldewij

Het externe depot van de bedrijfscollectie van de ING bevindt zich op een bedrijventerrein in het westen van het land. Het is een van de depots die de ING wereldwijd heeft en er staat relatief weinig kunst, want het streven is om zo min mogelijk kunstwerken in depot te hebben en zoveel mogelijk onder te brengen op kantoren. Vanuit dit depot worden de transporten binnen en (soms ook) buiten Europa geregeld: het verpakken, transporteren en plaatsen in de ING-vestigingen in Nederland en andere landen. De totale collectie kunstwerken in Nederland en België telt zo'n 8.000 werken, een fractie van de 25.000 die er enkele jaren geleden nog waren. De werken die in depot blijven, zijn of te kwetsbaar om ergens te plaatsen of omdat ze gerestaureerd moeten worden.

Door Piet Augustijn

Astrid Wassenberg, hoofdconservator ING Art Management a.i., en Annelies Koldewij, conservator ING Art Management en verantwoordelijk voor bruiklenen, ontvangen mij in een weinig inspirerende omgeving.

"Rond 1974 is ING begonnen met het verzamelen van Nederlandse hedendaagse figuratieve kunst. Deze collectie gaf door de jaren heen een representatief overzicht van ontwikkelingen op het gebied van expressionistische, impressionistische en realistische figuratie. Het historisch beginpunt wordt gevormd door het Magisch Realisme, een Nederlandse stroming uit de jaren 20 en 30 van de 20ste eeuw met kunstenaars als Dick Ket, Pyke Koch, Wim Schuhmacher en Carel Willink. De oorspronkelijke motivatie voor het aanleggen van de collectie was het creëren van een prettig werkklimaat door middel van kunst op de werkvloer. In de loop der jaren is het verzamelen van kunst meerdere doeleinden gaan dienen. Tegenwoordig ligt de nadruk veel meer op hoe we ook met kunst de cultuur van innovatie en verandering binnen de muren van ING brengen en tegelijkertijd een platform kunnen bieden aan nieuwe kunstenaars die we willen helpen vooruit te komen in hun carrière. Het zijn vaak de jonge kunstenaars die echte frontrunners zijn, die een vooruitziende blik hebben, die nieuwe ideeën hebben. Door aankopen te doen van die experimentele frontrunners proberen we een cultuur van verandering en innovatie binnen te brengen bij ING."

Collectieplan

"Het verzamelbeleid werd in de loop der jaren aangescherpt, er wordt gewerkt aan een collectieplan en er wordt ontzamd. De nadruk ligt nog steeds op figuratieve

kunst, maar nu met een innovatieve insteek. De collectie moet aansluiten bij de filosofie van de bank die wereldwijd een van de meest innovatieve banken is. De reden voor afstoot is de vermindering van het aantal vierkante meters kantoorruimte en het nieuwe werken ('kantoorruinen') waardoor je fysiek minder kunst kunt plaatsen omdat er minder wandruimte is. Mooie bijkomstigheid is dat het gelegenheid biedt de collectie aan te scherpen en opnieuw te bekijken..

Van sommige kunstenaars hadden we (heel) veel werk, van andere minder. Sommige werken uit de beginjaren zijn cruciaal voor de collectie en die zijn dan ook gebleven, werken in oplage zijn vaak afgestoten, unica zijn behouden. Je moet ook kijken naar de omgeving waar een werk komt te hangen. De kantoren van nu zijn anders (moderner, strakker) dan de kantoren van 30 of 40 jaar geleden. In het aankoopbeleid wordt daarmee rekening gehouden. De werken moesten toen, maar ook nu passen in de daarvoor bestemde ruimtes: kantoren, restaurants, entrees."

Haarvaten

De kunstcollectie van de ING kent geen kern- en B-collectie. Al het werk heeft dezelfde status. Die collectie is stevig verankerd in de haarvaten van het bedrijf. "De collectie is geen hobby van de Raad van Bestuur maar is geformuleerd in het collectieplan waarin het aankoopbeleid een belangrijke rol speelt. Art Management wordt vertrouwd op haar expertise en door de jarenlange ervaring weet je of een werk past in de collectie. Je voelt of iets past of niet, hoewel dat niet altijd makkelijk onder woorden te brengen is", zeggen Wassenberg en Koldewij. De collectie is breed, maar beperkt zich tot schilderijen, beelden, werken op papier (waaronder grafiek) en foto's. Installaties en nieuwe media ontbreken, enerzijds vanwege de afmetingen en dus moeilijk plaatsbaar, anderzijds omdat op techniek (licht, geluid, bewegend beeld) gebaseerde kunstwerken erg kwetsbaar en onderhoudsgevoelig zijn. Werd voorheen voornamelijk Nederlandse kunst verzameld, de laatste 10 tot 15 jaar wordt er internationaal gekeken en aangekocht. "De ING heeft vestigingen over heel de wereld. De collectie moet dat internationale karakter weerspiegelen. We doen dan ook vaak aankopen in de landen waar kantoren worden gevestigd. En daarbij wordt niets uitgesloten. Daarnaast worden opdrachten gegeven aan kunstenaars voor werken op specifieke plekken. Die blijven daar natuurlijk en rouleren niet langs de verschillende vestigingen." Tot de collectie behoort onder meer werk van Tom Claassen, Henk Visch, Frank Mandersloot, Sjoerd Buisman, David Bade, Woody van Amen, Marinus Boezem,

Elly Strik, Christian Boltanski, Bernd en Hilla Becher, David Claerbout, Rineke Dijkstra, Marlene Dumas, Jan Fabre, Antony Gormley, Nicolas Dings, Kees Franse, Fioen Blaisse, Roni Horn, Ellsworth Kelly, Erwin Olaf, Giuseppe Penone, Levi van Veluw, Michael Raedecker en vele anderen. "We proberen zoveel mogelijk werk van jonge kunstenaars aan te kopen om hen te ondersteunen. Samen met Unseen hebben we de *ING Unseen Talent Award* in het leven geroepen. We blijven kunstenaars volgen en ondersteunen waar nodig, bijvoorbeeld bij publicaties."

Depot

Momenteel staat een groot werk van Marinus Boezem in de opslag. "Het was deze zomer uitgeleend aan de Anningahof in Zwolle, is bij ons moeilijk te plaatsen omdat het zo groot is en staat nu dus in depot. Zodra het ergens in een veilige bedrijfsmatige omgeving kan functioneren, wordt het herplaatst." Ook in de opslag een bronzen beeld van Fioen Blaisse, een *Schrijdende danseres met tamboerijn*. Teruggekomen uit een verbouwd kantoor en nog nergens herplaatst. Werken worden regelmatig gewisseld, de grote formaten wat minder. Soms worden werken in langdurige bruikleen gegeven aan een museum (*een werk van Pyke Koch naar het Centraal Museum in Utrecht) of worden beelden geschonken aan een museum, zoals een bronzen paard met ruiter van Arthur Sproncken aan Museum Beelden aan Zee.

Woody van Amen

Rond 1970 hing het werk *Black Diamond* van Woody van Amen in de kantine/koffiekamer van het girokantoor van de Postcheque- en Girodienst in Arnhem. Tegenwoordig hangt dat werk (na restauratie) in een van de bedrijfsrestaurants in het ING hoofdkantoor in Amsterdam. Aan het begin van de jaren 60 verbleef Van Amen twee jaar in New York. Daar maakte hij kennis met de kunststroming Pop Art. Na terugkeer in Nederland liet hij de indrukken die hij had opgedaan tot uiting komen in zijn werk en zocht nog vaker dan voorheen zijn inspiratie in voorwerpen uit de alledaagse werkelijkheid.

Reverse Osmosis Plant van Bigert & Bergström is een van de meest recente aanwinsten. De kern van hun werk is een samenkomen van mensheid, natuur en tech-

Bigert & Bergström, *Reverse Osmosis Plant*, foto Annelies Koldewij

Fioen Blaisse, *Schrijdende danseres met tamboerijn* in het depot, foto Piet Augustijn

nologie, vaak met een conceptuele knipoog. *Reverse Osmosis Plant* bestaat uit 12 delen, allemaal bedekt met foto's van het interieur en exterieur van een fabriek bij Barcelona. Het werk is onderdeel van een serie, *Inverted Space Molecules*, waarbij de kunstenaars zochten naar locaties waar waterschaarste de voorwaarde is voor productie. De afbeeldingen laten verschillende middelen zien die dit proces, van zout naar vers water, in werking zetten: pijpleidingen, pompstations en filters. Van links de zee, naar rechts de schoonmaak; deze stappen worden getoond als een metafoer. Het beeld staat in de entree van het ING hoofdkantoor in Amsterdam. "We maken jaarlijks een inventarisatie van de aanwezige kunstwerken en communiceren dat er werken op de kantoren komen. Daarbij overleggen we met het Facilitair Management, de technische dienst, schoonmaak en beveiliging, zodat de kunstwerken op een goede plek komen en er zo weinig mogelijk in depot blijven staan."

www.vbcn.nl

